

BÀI GIẢNG
LỊCH SỬ KIẾN TRÚC VIỆT NAM

THỰC HIỆN: KTS. NGUYỄN HỮU TÂM HIỀN

BÀI 9:

KIẾN TRÚC ẨN GIÁO

1. NGUỒN GỐC

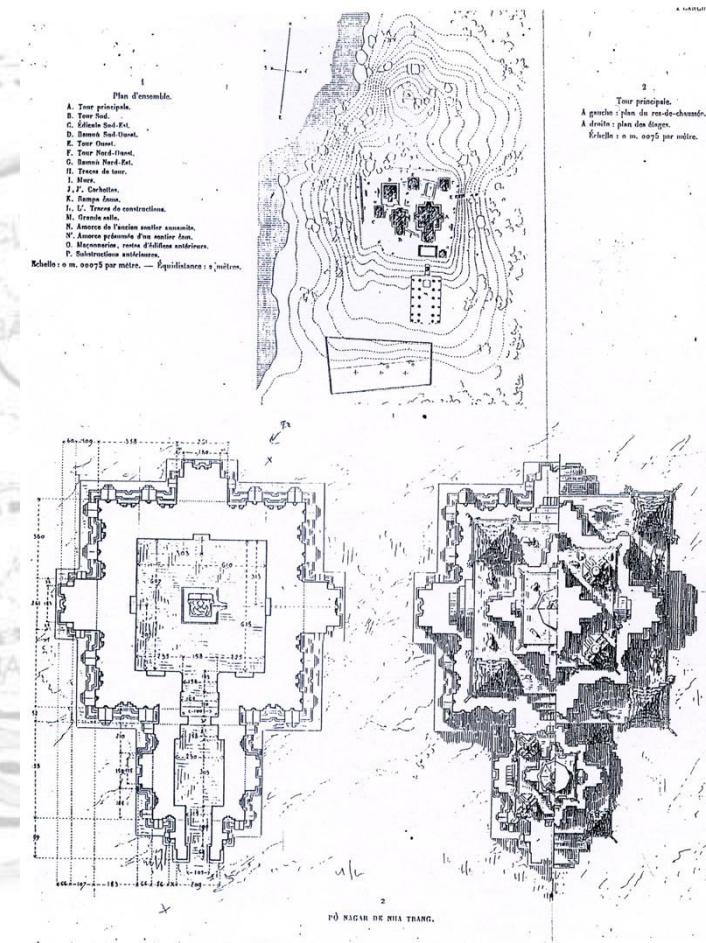
2. TRIẾT HỌC ẤN GIÁO VỀ SÁNG TẠO THẾ GIỚI

NGUỒN GỐC

- BẮT NGUỒN TỪ ẤN GIÁO (TÂN BÀ LA MÔN GIÁO).
- BÀ LA MÔN GIÁO CHỦ TRƯỞNG THẾ GIỚI DO THẦN BRAHMA SÁNG TẠO NÊN.
- BÀ LA MÔN GIÁO THỜ: BRAHMA , VISNU, SIVA.
- TRUYỀN VÀO CHÂMPA THEO ĐƯỜNG BUÔN BÁN.
- THỜ BỘ BA: BRAHMA – VISNU – SIVA. SAU THỜ SIVA
→ **HAI QUẦN THỂ KIẾN TRÚC KHÁC NHAU:** BỘ BA VÀ THÁP TRUNG TÂM.

TRIẾT HỌC ẤN GIÁO VỀ SÁNG TẠO THẾ GIỚI

- BỂ SỮA TƯỢNG TRUNG CHO VŨ TRỤ VÔ ĐỊNH.
- TRỤC VŨ TRỤ Ở GIỮA
- RẮN THẦN CUỘN VÀO THÂN TRỤC,
- CHỦ THẦN KÉO RẮN ĐỂ KHUẤY BIỂN SỮA VÀ TẠO RA MUÔN VẬT.
- TRỤC VŨ TRỤ ĐƯỢC THỂ HIỆN BẰNG NÚI MĒRU VỚI HAI DÂY CẮT NHAU THEO HÌNH CHỮ THẬP(+), BIỂU HIỆN 5 HƯỚNG CỦA VŨ TRỤ LUẬN → BÌNH ĐỒ NGŪ ĐIỂM.
- KIẾN TRÚC ĐỀN NÚI (SIKHARA):
BÌNH ĐỒ NGŪ ĐIỂM: 4 CÁNH 4 HƯỚNG VÀ 1 ĐỈNH HÌNH THÁP CHÙA KHÁM THỜ, 3 MẶT BÍT KÍN CHỈ MỞ CỬA VỀ HƯỚNG ĐÔNG.
- NGƯỜI CHĂM GỌI SIKHARA LÀ **KALAN**.
- CHỨC NĂNG: THỜ THẦN – VUA.

3. SƠ LƯỢC QUÁ TRÌNH PHÁT TRIỂN

- THẾ KỶ 2: KHU LIÊN THÀNH LẬP NƯỚC LÂM ẤP Ở QUẢNG BÌNH – THÙA THIÊN HUẾ – QUẢNG NAM.
- CUỐI TK4 – ĐẦU TK 5: XÂY KHINH ĐÔ TRÀ KIỆU, XÂY THÁNH ĐỊA MỸ SƠN (BẰNG GỖ), TK 7 BẰNG GẠCH.
- TK 8, DỜI KINH ĐÔ VÀO PHAN RANG, XÂY THÁNH ĐỊA PO NAGAR
- TK 9, ĐẠO PHẬT CHIẾM ƯU THẾ → DỜI KINH ĐÔ RA PHÍA BẮC, XÂY KINH ĐÔ INDRAPURA TẠI ĐỒNG DƯƠNG → VƯƠNG QUYỀN PHẬT GIÁO CHĀMPA, LẤY QUỐC HIỆU CHAMPAPURA (CHIẾM THÀNH).
- TK 10, RÚT VÀO BÌNH ĐỊNH.
- TK 15, CHĀMPA SUY YẾU → THU HẸP TỪ PHÚ YÊN ĐẾN BÌNH THUẬN.
- TK 18, CHÚA NGUYỄN CHIẾM PHẦN CÒN LẠI.

4. THÀNH PHẦN – BỐ CỤC:

BỐ CỤC BỘ BA

- 3 THÁP THẲNG HÀNG THEO TRỤC BẮC NAM, QUAY MẶT VỀ HƯỚNG ĐÔNG
- THỜ CẢ BA THẦN → CÓ VỊ TRÍ ĐỒNG ĐẲNG
- THÁP THỜ SIVA LỚN Ở GIỮA → LỰA CHỌN THẦN CHỦ.
- THƯỜNG KHÔNG CÓ THÁP GÓC

BỐ CỤC THÁP TRUNG TÂM

- THÁP CHÍNH Ở TRUNG TÂM, THỜ SIVA, QUAY MẶT HƯỚNG ĐÔNG, CÓ CÁC THÁP GÓC.
- THÁP THỜ: GỒM KHÁM THỜ, TIỀN SẢNH, TIỀN ĐƯỜNG VÀ CỬA CỔNG.
- LỐI VÀO CHÍNH HƯỚNG ĐÔNG VÀ 3 CỬA GIẢ.
- THÁP GỒM 3 PHẦN: ĐẾ – THÂN THÁP – MÁI THÁP.
- KHÔNG GIAN NỘI THẤT CHẬT HẸP.
- SÂN HÀNH LỄ: HÌNH CHỮ NHẬT NẰM DỌC Theo TRỤC CHÍNH CỦA THÁP, CÓ CÁC CỘT MẬP, KHỎE, LÀM NƠI TẾ LỄ
- THÁP CỔNG: MẶT BẰNG HÌNH VUÔNG, QUY MÔ VÀ HÌNH THỨC GIẢN LƯỢC HƠN THÁP THỜ.
- THÁP HỎA: MÁI THÁP 2 TẦNG – TẦNG 1 NHƯ PHẦN THÂN THU NHỎ – TẦNG 2 MÁI CONG HÌNH THUYỀN.
- NHÀ KHÁCH THÁP PHƯƠNG: MB HÌNH CHỮ NHẬT THEO HƯỚNG ĐÔNG TÂY, CỬA NẰM Ở HAI ĐẦU, NỘI THẤT THOÁNG RỘNG, CHỈ CÓ 1 TẦNG MÁI (HÌNH VÒM BÁN NGUYỆT)

5. ĐẶC ĐIỂM KIẾN TRÚC:

- PHẢN ÁNH TRẬT TỰ CỦA VŨ TRỤ: ẢNH HƯỞNG VĂN HÓA ẤN ĐỘ.
- BÌNH ĐỒ NGŪ ĐIỂM, NHẤN MẠNH VỊ TRÍ TRUNG TÂM.
- XÂY DỰNG THEO QUẦN THỂ, NHƯNG BỐ CỤC KHÔNG CHẶT CHẼ NHƯ THÁP KH"MER CÓ QUY MÔ ĐỒ SỘ BẰNG ĐÁ.
- XÂY DỰNG TRÊN ĐỒI CAO, CHIẾM LĨNH KHÔNG GIAN → HÙNG VĨ, TRANG NGHIÊM.
- KIẾN TRÚC KẾT HỢP CHẶT CHẼ VỚI ĐIÊU KHẮC.
- TRANG TRÍ BỀ MẶT TƯỜNG THÁP: KHUNG CỦA CHỮ NHẬT ĐỨNG CHÚA CÁC KHUNG NHỎ LỒNG VÀO NHAU.
- KHÔNG GIAN NỘI THẤT CHẬT HẸP: LINH THIÊNG, HUYỀN BÍ.
- TỈ LỆ GIỮA ĐỘ DÀY TƯỜNG VÀ CHIỀU CAO: KHOẢNG 1/10.
- KỸ THUẬT XÂY DỰNG ĐẶC BIỆT.

